

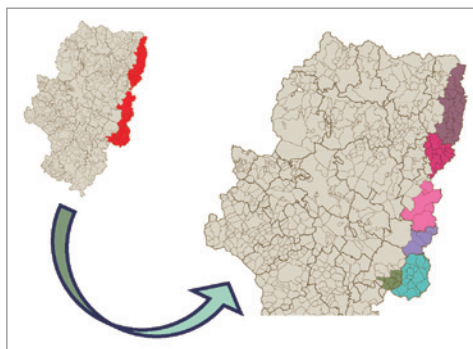
L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ A L'ARAGÓ

Pietro Cucalón Miñana

Dirección General de Política Lingüística

Gobierno de Aragón

En l'actualitat, la zona catalanòfona d'Aragó compta amb 57.220 habitants.¹ Abraça la part oriental de la Comunitat Autònoma d'Aragó,² on es localitzen de nord a sud les comarques de La Ribagorça/*La Ribagozra*, La Llitera/*La Litera*, Baix Cinca/*Bajo Cinca*, Baix Aragó-Casp/*Bajo Aragón-Caspe*, Matarranya/*Matarraña* y Baix Aragó/*Bajo Aragón*. És a dir, 6 comarques amb 63 municipis.

La Ribagorça/*La Ribagozra*
La Llitera/*La Litera*
Baix Cinca/*Bajo Cinca*
Baix Aragó-Casp/*Bajo Aragón-Caspe*
Matarranya/*Matarraña*
Baix Aragó.

---

1 Dades de l'INI 2011.

2 Territori anomenat també *Franja d'Aragó*, *Franja de Ponent*, *Franja Oriental*, *Marques de Ponent*, *Marques d'Aragó*, *comarques orientals d'Aragó* o fins i tot *la raya de Aragón*.

L'ensenyament de la llengua catalana als centres escolars d'Aragó va tindre el seu punt de partida en la Declaració de Mequinensa, on els alcaldes de 17 ajuntaments de la zona catalanoparlant aragonesa juntament amb José Bada Panillo, aleshores Conseller de Cultura del Govern d'Aragó, van signar un document l'1 de febrer de 1984 amb diferents propostes per a la protecció i desenvolupament del català a l'Aragó.

Des del punt de vista legislatiu, malgrat que la protecció, difusió i desenvolupament de la nostra llengua a l'Aragó ha sigut molt irregular a causa d'una manca de definició clara i definitiva a l'Estatut d'Autonomia, d'ençà d'aquestes primeres mesures fins ara s'han anat afegint progressivament de manera voluntària (sempre a petició de la Comunitat Educativa dels Centres mitjançant els Consells Escolars dels Centres) pràcticament la totalitat dels centres escolars dels municipis de la Franja. El darrer col·legi en fer-ho va ser el *CRA³ Olea* amb subseu a Aiguaviva de Bergantes/*Aguaviva* a la comarca del Baix Aragó l'any 2002. Així, l'ensenyament de la llengua catalana a les escoles i els instituts s'espargeix per tot el territori de l'àmbit lingüístic del català a l'Aragó.

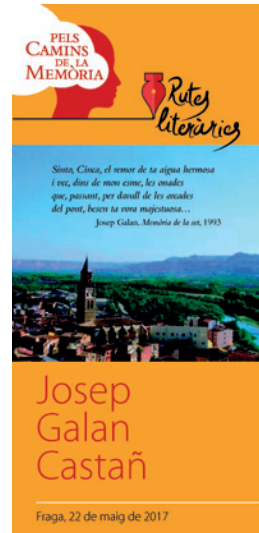
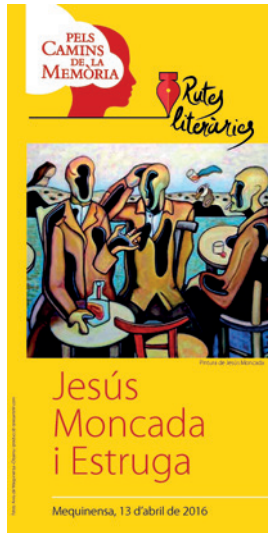
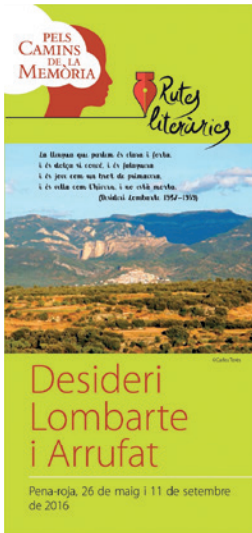
---

³ *Centre Rural Agrupat*, encarregat de gestionar l'educació de diferents municipis des d'una seu central.

Tornant cap a un punt de vista educatiu, cal mencionar dues iniciatives realitzades pel Govern d'Aragó respecte de l'ensenyament de la llengua catalana. En primer lloc, la signatura del Conveni de Col·laboració entre el Govern d'Aragó i la Generalitat de Catalunya des de l'any 2003, el qual, a més de qüestions relatives a l'intercanvi de l'alumnat, professorat, recursos i materials educatius, col·laboracions culturals, etc., permet certificar els alumnes aragonesos que han cursat la llengua catalana fins a quart d'ESO amb un grau intermedi C en llengua catalana (homologat al nivell B2 del Marc Comú Europeu de Referència per a les Llengües). Durant el curs 2014-2015, un total de 170 alumnes aragonesos van obtenir l'esmentada certificació en acabar quart d'ESO. En segon lloc, la possibilitat de desenvolupar projectes bilingües als centres aragonesos (tant d'infantil i primària com de secundària) fent servir el català com a llengua vehicular en diferents assignatures, a partir de l'any 2007.

D'altra banda, si ens apropem a la situació que hi tenim a hores d'ara, cal posar èmfasi en la creació de la Direcció General de Política Lingüística el curs escolar 2015-2016, la qual cosa ha facilitat una atenció més adient a les necessitats tan peremptòries i urgents de la llengua catalana a l'Aragó. Entre les mesures que s'han dut a terme podem destacar: la definició de places ordinàries tant d'infantil i primària com de secundària en l'especialitat de català com a pas previ per a una futura convocatòria d'oposicions en aquesta especialitat (BOA d'11 de març de 2016); i la recuperació del *Programa «Jesús Moncada»* de dinamització en llengua catalana als centres escolars. Així mateix, s'han elaborat els currículums de l'àrea de llengua catalana de primària, secundària (BOA de 2 de juny de 2016) i batxillerat (BOA de 3 de juny de 2016).

D'altra banda, s'ha recuperat el Seminari Autonòmic per als docents aragonesos de llengua i literatura catalana, el qual ha arribat a la seua vint-i-setena edició.

S'ha creat el programa «Pels camins de la memòria: Rutes literàries», desenvolupat enguany a Mequinensa (dedicat a l'escriptor Jesús Montcada i Estruga), a Pena-roja de Tastavins (dedicat a l'escriptor Desideri Lombarte Arrufat) i a Fraga (dedicat a Josep Galan Castañ).

I per últim, hom ha tornat a distribuir la revista *Temps de Franja*, amb un suplement escolar anomenat *Temps d'Escola*, als 39 centres educatius de la zona oriental d'Aragó.

A més, s'han establert a través de la Direcció General de Personal les següents titulacions per a impartir la llengua catalana als centres aragonesos: a partir del curs 2016-2017 es requerirà una titulació B2 per a obtenir el perfil en llengua catalana (per a Centres amb projectes bilingües), un nivell de C1 per impartir l'àrea de llengua catalana en Educació Infantil i Primària, i un nivell C2 per a la docència de Llengua i Literatura Catalana en l'ESO i Batxillerat.

Pel que fa a les dades del professorat, durant el curs 2015-2016 foren adscrits a l'àrea de llengua catalana 29 mestres en Educació Infantil i Primària, 10 professors en l'ESO i Batxillerat, 5 professors en les Escoles Oficials d'Idiomes i un docent en Educació d'Adults. Cal afegir que 27 professors amb certificació en llengua catalana participen en projectes bilingües en 9 centres escolars aragonesos.

Quant a les dades de l'alumnat, durant el curs escolar 2014-2015, la realitat de la llengua catalana des del punt de vista educatiu a la Comunitat Autònoma d'Aragó queda reflectida en els 2.331 alumnes d'Educació Infantil i Primària (1.191 a la província d'Osca, 551 a la província de Terol i 489 a la província de Saragossa), els 1.376 alumnes d'ESO i Batxillerat (1.164 a la província d'Osca, 51 a la província de Terol i 161 a la província de Saragossa). Tots ells repartits en 26 centres escolars públics (20 col·legis i CRAs, 4 instituts i dues seccions de secundària) i un centre concertat, dels quals 9 desenvolupen projectes lingüístics bilingües (castellà/català) o trilingües (castellà/català/anglès). A aquest alumnat s'hi sumen els 134 alumnes oficials matriculats en llengua catalana a les Escoles Oficials d'Idiomes d'Aragó, xifra que augmenta gràcies als alumnes que es presenten

amb matrícula lliure a les proves de català dels nivells de B2 i C1 als centres d'Alcanyís, Montsó (amb la subseu de Fraga) i Saragossa. Finalment, cal afegir-hi els 12 alumnes a les Escoles d'Adults. Tot plegat fa un total de 4.753 alumnes durant l'any 2015.⁴

Malgrat els avenços aconseguits al llarg d'aquests 30 anys, la situació de l'ensenyament del català a l'Aragó és clarament millorable atès que el sistema educatiu li reserva encara un espai perifèric. En els darrers anys s'hi ha produït un procés de substitució de la llengua catalana a les zones d'aquest àmbit lingüístic i no hi ha hagut una resposta institucional decidida que mitigui aquest fet. Com esmentaven més amunt, la presa de mesures clarament eficients i amb voluntat de resoldre els drets i les necessitats de la població catalanoparlant aragonesa passa per una definició diàfana de la nostra llengua com a llengua aragonesa dins l'Estatut d'Autonomia, i això és encara una assignatura pendent a l'Aragó.

---

⁴ Dades del Consell Escolar d'Aragó: *Informe 2016 sobre la situació del Sistema Educatiu en Aragón*. Curs 2014-2015.